

VERSLAG - Jef Van den Driessche & Lennert Verhulst

VERSTAAN STAD EN PLATTELAND ELKAAR NOG?

Verstaan bewoners van stad en platteland elkaar nog wel? En is het nog van deze tijd om op het platteland te gaan wonen? Dergelijke vraagstukken omtrent de interactie tussen stad en platteland stonden op 28 november 2019 centraal tijdens een panelgesprek in het kader van het Festival van de Gelijkheid in Gent.

Het Festival van de Gelijkheid is een jaarlijks evenement dat een plek wil creëren als alternatief voor verzuring en polarisatie in de maatschappij. Tijdens dit vierdaagse festival worden talrijke lezingen en debatten georganiseerd over uiteenlopende onderwerpen zoals migratie en mensenrechten, gentrificatie en kinderarmoede.

Door haar verspreide woonpatroon, peri-urbane structuur en beperkte groenruimte, wordt Vlaanderen wel eens een 'nevelstad' genoemd (zie AGORA 2003-3). Toenemende files, ontoereikend openbaar vervoer en immigratie zijn niet langer stedelijke problemen maar gaan zowel stad en platteland aan. Namens AGORA bezochten wij het panelgesprek 'Verstaan stad en platteland elkaar nog?', waarin werd ingegaan op hoe het verder moet met de moeizame interactie tussen stad en platteland. Het event vond plaats in de volledig afgeladen Foyer Theaterzaal in de Vooruit. De vijf panelleden en gespreksleider Ine Renson, journaliste bij de Standaard, kwamen hun visie op het onderwerp uit de doeken te doen. De panelleden zijn Kaat Schaubroek, freelance journaliste en enthousiaste plattelandbewoonster, Stijn Oosterlynck, stadssocioloog en coördinator van het Center for Research on Environmental and Social Change aan de Universiteit Antwerpen, Eric Corijn, emeritus professor stadsstudies aan de VUB, Oana Bogdan, architect bij Bogdan & Van Broeck, en Hannelore Goeman, fractieleider van de sp.a in het Vlaams parlement.

Het panelgesprek start met een vraag die de essentie van het debat lijkt samen te vatten: kunnen we in Vlaanderen vandaag nog wel spreken over 'platteland'? Over één ding is er alvast unanimitie: het hanteren van een scherpe grens tussen platteland en stad is te dubieus (zie ook AGORA 2016-4 'Overall Stad') en juist hierdoor blijken huidige beleidsvisies die de samenwerking tussen stad en platteland proberen te versterken niet in hun opzet te slagen. Volgens de panelleden is er in Vlaanderen eerder sprake van een suburbaan in plaats van een ruraal gebied, en maakt dit deel uit van een complex stedelijk systeem. De stad blijkt nog steeds vooral geconsumeerd te worden door diegenen die er niet wonen. Mensen werken in de stad, gaan er winkelen en naar restaurants om vervolgens terug te keren naar de verkaveling op het platteland. Kortom: veel Vlamingen willen niet in de 'vervuilde en drukke' stad leven en kiezen het 'schone en rustige' platteland, maar de stad is niet weg te denken uit hun manier van leven. De vraag is dan of de 'plattelandsbewoner' op deze manier niet "freewheelt" ten koste van de inwoners van de stad, die de negatieve gevolgen van bijvoorbeeld de verkeersdruk ondervinden.

Volgens plattelandbewoonster Schaubroek is het platteland de laatste jaren juist erg benadeeld, niet in het minst door het systematisch afbouwen van het openbaar vervoer in deze regio's.

Dit werd tegengesproken door de andere panelleden, die stelden dat het afbouwen van het openbaar vervoer juist een gevolg is van het verspreid woonpatroon. Het kostenplaatje voor onderbenutte trajecten loopt immers erg hoog op. Wat volgens de panelleden opvalt, is dat er in Vlaanderen zowel sprake is van een anti-stedelijk sentiment als van een negatieve houding ten opzichte van het platteland. Waar we behoefte aan hebben, zijn meer structurele veranderingen die het denken in stads- en plattelandscontradicties wegnemen. Voor enkele panelleden lijkt het moeilijk om van deze dichotomie af te geraken. Toch wordt voorgesteld om bijvoorbeeld meer te focussen op verstedelijkingsprocessen in suburbane gebieden in plaats van op deze achterhaalde tweedeling.

De uitdaging van inefficiënte woon- en werkpatronen van vandaag de dag was een ander aangehaald onderwerp. Volgens emeritus professor Corijn zouden maatschappelijk dure woonvormen, zoals lintbebouwing, doorgerekend moeten worden. Het over en weer pendelen tussen wonen, werken en vrijetijdsactiviteiten zorgt voor files en congestie. Het aanleggen van infrastructuur (bijvoorbeeld water-, gas en elektriciteitsleidingen) bij verspreide woonvormen is duurder dan bij de stad. Maar de vraag blijft hoe deze doorrekening dan juist te realiseren valt. Om de problemen omtrent lintbebouwing in de toekomst aan te pakken, klinkt er in zowel Vlaanderen als elders in Europa steeds vaker de roep om ruimtelijke verdichting. Dit zou bijdragen tot een efficiënter landgebruik en een duurzamere maatschappij. Op het einde van het panelgesprek vroeg iemand uit het publiek hoe kwaliteitsvolle verdichting in het dorp er dan concreet zou uitzien, waarbij hij verwees naar de inpassing van moderne woonblokken in het centrum van een dorp. De panelleden beaamden dat nieuwe woonvormen in de toekomst onvermijdelijk zullen zijn. De uitdaging zal zijn om van de negatieve perceptie rond verdichting af te geraken. Hiervoor moeten de kernen aantrekkelijk gemaakt worden, door aandacht te hebben voor de lokale identiteit en het creëren van kwaliteitsvolle open en publieke ruimte.

Ogenschijnlijk is er nog veel werk aan de winkel om een meer holistisch beleid rond stedelijke en landelijke integratie te bereiken in Vlaanderen. Maar wat duidelijk naar voren kwam uit dit panelgesprek is de behoefte aan een hernieuwde dialoog tussen stad en platteland. Er werd op een deskundige en verhelderende wijze in debat gegaan over de interactie tussen stad en platteland. De uitgenodigde sprekers waren evenwel allen, in meer of mindere mate, progressief gezind en afgezien van Kaat Schaubroek ook allemaal pleitbezorgers voor de stad. Een meer divers panel inzake meningen rond stad en platteland zou daarom niet misstaan hebben op dit Festival van de Gelijkheid.

Jef Van den Driessche (Jef.Vandendriessche@UGent.be) en **Lennert Verhulst** (Lennert.Verhulst@UGent.be) zijn beide masterstudenten geografie aan de Universiteit Gent. Ze volgen er de major stad, onderneming en mobiliteit.